

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ БУНЧУКОВОГО ТОВАРИСТВА ГЕТЬМАНЩИНИ (XVIII ст.)

Досліджуються функції вищого чину неурядової старшини Гетьманщини – бунчукового товариства. Для виділення основних функцій здійснено вибірку різноманітних службових доручень товариства. Проаналізовано основні реєстри бунчукових товаришів, в яких перелічуються виконувани завдання, починаючи з реєстрів 30-х років XVIII ст. Важливим джерелом інформації про доручення бунчукових стали їх «казки» про службу.

Ключові слова: неурядова старшина, бунчуковий товариш, доручення, функції, список, «казка», Гетьманщина.

Функції всіх чинів неурядової старшини XVIII ст. виходять з функцій значного товариства військового Гетьманщини XVII ст. Вони дещо урізноманітнилися залежно від вимог часу та історичної ситуації. Відбулася диференціація службових обов'язків неурядової старшини залежно від рангу. Чини товариства продовжувала поєднувати обов'язкова військова служба та старий феодальний принцип такої служби з власної маєтності. До кінця існування Гетьманщини бунчукове товариство, як і значкове з військовим, служили власним коштом. У результаті, за вірним спостереженням Л. Окіншевича, бунчукове товариство так і не зрівнялося до 1782 р. з російськими чинами, в основі служби яких лежала грошова оплата, й залишалося реліктом, певною мірою «закріпаченим» державою [1, с. 152].

Деякі доручення бунчукового товариства у своїх працях перелічували та аналізували Л. Окіншевич, В. Панашенко та О. Горяга [1;2;3;4]. Сукупний внесок дослідників щодо вирішення службових завдань бунчукового товариства значний. Проте проблема вимагає ретельного збору інформації про всі доручення товариства та її класифікації. Метою даної публікації є аналіз основних функцій бунчукового товариства на основі даних про доручення, зібрані з численних архівних джерел.

Основною службовою функцією бунчукового товариства Гетьманщини була військова. Походів та пов'язаних з ними доручень для неурядової старшини до 40-х років XVIII ст. точно не бракувало. Л. Окіншевич,

аналізуючи дані пізніх реєстрів 1763 р. і 1782 р. про участь бунчукових у походах, дійшов не зовсім вірного висновку про те, що вони не так часто ходили в походи. Досвід генерального осавула Я. Якубовича, який описав службу бунчуковим протягом 15 років (1725–1739), з яких 12 років провів у походах, вчений назвав виключенням, мовляв, останній був завзятим служакою [1, с. 127–128]. Проте варто врахувати, що до 1740 р. закінчилися активні військові дії Російської імперії в близькому до українських земель регіоні й бунчукові нечасто брали в них участь через те, що походів стало менше. Українців лише частково торкнувся Ліфляндський похід в 1745 р. та Пруський під час Семилітньої війни, а в Турецькій війні 1768–1774 рр. бунчукові організовано в похід не ходили. Молоді відносно покоління Я. Якубовича, бунчукові товариші справді не могли похвалитися участю в походах. Але раніше саме служба, подібна до відправ Якубовича, була правилом, а не виключенням. Яскравим прикладом військової служби бунчукового товариства став її опис у щоденнику Я. Марковича [5; 6]. Мова, насамперед, про Гілянський/Сулацький похід 1725–1727 рр., один із шеругу походів російсько-перської війни, розпочатої Петром I [7].

Для аналізу основних функцій бунчукового товариства найціннішими є два типи джерел. Насамперед, це реєстри товариства за конкретний рік з вказанням доручень. Збереглися такі для всіх полків за 1736, 1751 і 1763 рр. й за 1738 р. для 4-х полків [8; 9; 10; 3, с. 325–328]. Другий тип – це «казки» про службу бунчукових товаришів, основні масиви яких датуються 1756, 1761–1763 рр. [11; 12; 13; 14; 15; 16; 17]. Розгляд обох груп джерел свідчить, що до 40-х років XVIII ст. домінуючою була військова функція, а надалі основні доручення бунчукового товариства належали до цивільних функцій (дипломатична, судова, адміністративна, представницька та господарсько-фінансова функції). Порівняно з попереднім століттям послабилися дипломатична та представницька функції. Це визначалося такими об'єктивними обставинами, як перерви в функціонуванні інституту гетьмана, відсутність самостійної зовнішньої політики та поступова ліквідація

козацької автономії. Натомість зросла вага доручень бунчукового товариства в межах судової, адміністративної та господарсько-фінансової функцій.

Розглянемо службове навантаження бунчукових у збережених щорічних реєстрах. У реєстрі 1736 р. вписано 97 товаришів, з яких мали доручення 40, хворіли 8, помер 1, переведений в значкові 1, призначені на уряди 3, не мали доручень 44 [3, с. 325–328]. Отже, не виконували ніяких обов'язків 45% бунчукового товариства, внесеного в даний компут. Серед товаришів, які служили, доручення розподілялися таким чином: при слідстві – 18; в поході – 4; в третейському суді – 3; при перекладі правних книг – 3; складала звіт за комісію – 3; супроводжували Макленбургський корпус – 3; закупували коней для армії – 3; по одному товаришу були – командиром на лінії; при розподілі майна, у СПб. Отже, тут найбільш практиковане доручення для бунчукових товаришів – це робота в слідчій комісії (45%). Разом ще з 4 товаришами, які виконували адміністративні доручення, частка цієї функції склала 55%. Ще 11 (28%) виконували доручення в межах військової функції. 6 бунчукових виконували судові доручення (15%). Тобто серед доручень бунчукових з реєстру 1736 р. домінують належні до адміністративної, військової та судової функцій.

Щодо чотирьох полків є дані про службу за 1738 р. [8]. Точніше, щодо трьох. З Чернігівського полку подано список 18 бунчукових товаришів з указівкою, що полкова канцелярія не знає, де вони знаходяться, вдома чи в поході. Є інформація про службу бунчукового товариства Стародубського, Прилуцького й Лубенського полків. У липні 1738 р. в реєстрі Стародубського полку вписано 39 товаришів [8, арк. 19]. Із них 29 мали доручення, вдома було 6, померло 3, хворий 1. 23 товариша виконували військову й пов'язані з нею господарські функції (8 в поході, 10 закупували провіант, 2 коней, 3 змушували населення полку до оранки і засівання). 6 товаришів виконували адміністративні доручення. Тобто 74% товариства полку задіяні службовими дорученнями й лише 15% (6 осіб) перебували вдома. У полку Прилуцькому з 12 бунчукових товаришів виконували доручення 10 (1 хворів, 1 помер) [8,

арк. 28]. 1 товариш мав адміністративне доручення, а 9 військові і супутні до військових господарські (в поході – 4, купівля провіанту і коней – 4; роздача грошей за волів – 1). Близька до цієї була картина в Лубенському полку, в якому з 18 товаришів вдома перебував лише 1. 14 бунчукових товаришів виконували військово-господарські доручення (при головній артилерії – 6, купували провіант і коней – 5, примушували до оранки і засіву – 3), ще 3 – адміністративні [8, арк. 47]. Отже, у відомостях трьох полків 1738 р. переважало бунчукове товариство, що несло активну військову службу або пов'язані з нею господарські доручення для забезпечення армії провіантом. Частка товариства, яке перебувало вдома, зовсім незначна: з 69 бунчукових товаришів трьох полків – 7 осіб (10%).

До середини XVIII ст. служба бунчукового товариства стала менш обтяжливою. Частина бунчукових виконувала певні доручення. Та наскільки вільніше вони тепер почувалися, засвідчує табель 1751 р. [10]. З 203 бунчукових товаришів, внесених до списку, виконували доручення лише 24 особи (12%). Найбільше товаришів (9) перебували в полкових рахункових комісіях, троє в справах при полкових канцеляріях, по двоє (4): в справах при ГВК та при розслідуваннях; по одному виконували такі доручення: управитель похідної канцелярії гетьмана в Санкт Петербурзі, головний економ гетьманських маєтностей, головний екзактор при індуктовому зборі; головний наглядач пошти, член комісії про 300 тис. партію волів, наказний полковник, утримання уряду полкового судді, полковий комісар. Отже, на момент складення таблиці з 203 товаришів задіяні у справах лише 24 (12%). Розподіл доручень по функціях виглядає так: господарсько-фінансова – 13 (54%), адміністративна – 9 (38%) й судова – 2 (8%). Вважаємо, що основною причиною такого службового послаблення стало запровадження чину військового товариша й перекладення на його плечі значної частини службового навантаження, раніше виконуваного товариством бунчуковим. Натомість вища категорія неурядової старшини зосередилася на

представницьких обов'язках при гетьмані й тих дорученнях, що вимагали високої економічної та юридичної кваліфікації (рахункові й слідчі комісії).

За табелем 1763 р., в Гетьманщині служило 139 бунчукових товаришів та було 39 абшитованих [16, арк. 76-78]. Зі службового товариства казок не подало 13 чоловіків, отже, є дані про службовий стан 126 товаришів. З них 78 осіб на той момент не мали доручень і перебували вдома. У порівнянні з 1751 р., коли з 203 товаришів мали доручення всього 24 товариша (12%), бачимо тут посилення службової зайнятості товариства. Для 48 товаришів (35% від загалу), що виконували певне навантаження, завдання розподілялися наступним чином: 14 бунчукових працювали в полкових рахункових комісіях; 12 брали участь у різних слідчих комісіях; 3 – перебували при Генеральному суді за вибором своїх полків; 3 – при полкових канцеляріях для розгляду різних справ; 3 – в «апробації» ревізій різних полків; 2 – в генеральній малоросійській рахунковій комісії; 2 – в експедиції генерального осавула Жоравки для збирання казок з усіх малоросійських чинів; 2 – відбирали землі, належні до Гадяцького замку; 2 – в експедиції будівництва Батуринського; 2 – в прикордонних польських комісіях та по одному: в економічній гетьманській канцелярії; відповідальний за лагодження мостів і гатей по всій Малоросії; на посаді вйта; при сотенній стрілецькій команді. Бунчуковий товариш Чернігівського полку В. Кричевський виконував одночасно три доручення: збирав гроші для дружини померлого б. т. Дорошенка; збирав волів та брав участь у слідстві в сотні Ройській про заволодіння значковими товаришами Мокрієвичами козацьких ґрунтів. Тобто в 1763 р. в товаристві, що мало доручення, переважна більшість перебувала при рахункових комісіях різного рівня та в слідчих групах. Разом це 28 осіб. Ще шестеро виконували судові функції на полковому й генеральному рівнях. Отже, в 1763 р. бунчукові товариші виконували в межах судової функції – 18 доручень, в межах господарсько-фінансової – 17, адміністративної – 11, дипломатичної – 2. Невдовзі саме бунчукові товариші очолюватимуть більшість полкових рахункових комісій: в 1773 р. з 10 полків у 6

(стародубську полкову рахункову комісію очолив б. т. Іван Миклашевський; переяславську – б. т. Михайло Гриневич; прилуцьку – б. т. Костянтин Маркович; лубенську – б. т. Михайло Оріховський; чернігівську – б. т. Петро Григорович; ніжинську – б. т. Степан Левицький) [18, с. 189].

Другий тип джерел – «казки» про службу, виявився ще більш інформативним щодо доручень. З 1756 р. збереглися «казки» про службу 88 бунчукових товаришів з усіх полків (всього казок у цій справі 178, ще 75 в. т. і 15 з. т.) [11]. При цьому в кількох полках складено відомості про причини відсутності казок деяких бунчукових товаришів. Наприклад, у Чернігівському полку таких виявилось 14 осіб [11, арк.266]. У меншій кількості відомі «казки» про службу бунчукових товаришів 1761 та 1763 рр. Із казок всіх років та інших документів [11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 19; 20; 21; 22; 23, с. 82–438] зроблено вибірку основних видів доручень у межах різних функцій, що виконувалися бунчуковими протягом їх служби. У межах військової функції вдалося виділити 27 доручень, в межах господарчо-фінансової функції – 38; адміністративної – 34; судової – 9; дипломатичної – 8; представницької – 5 доручень. Всього з різних джерел вдалося виділити в межах основних шести функцій 121 вид доручень бунчукових товаришів, деякі включають по кілька підвидів.

Перелік доручень висвітлює різноманітність обов'язків товариства, їх розкид від одноразових до тривалих у часі (від року до 10 років), від відносно нескладних до дуже відповідальних. Більшість доручень вимагали освіти та певних навиків. Характер службових доручень бунчукового товариства попередні дослідники й, насамперед, Л. Окіншевич визначали як керівний і відповідальний. Із цим важко не згодитися, та разом із тим бунчукові товариші часто виконували доручення, що їх Л. Окіншевич бачив лише за значковими [1, с. 137–140]. Бунчукові також проводили різноманітні ревізії, збирали певні види податків, інколи були полковими комісарами, роздавали кошти бідним та працювали в полкових канцеляріях, наглядали за кіньми на дистанції в частині полку [24]. Не варто забувати про неоднорідність

бунчукового товариства. Що було негоже верхівці вищого рангу неурядової старшини, цілком підходило тим, хто в 1764 р. визначався як «второстатейний» бунчуковий товариш. Частину разових і не дуже відповідальних доручень з початку 40-х років ГVK переклала на плечі новоствореного чину військових товаришів. Та все ж більшість бунчукового товариства віддавала службі вагому частину життя. Про це свідчать їх «казки» про службу. У 1756 р. бунчуковий товариш І. О. Туранський вказав, що з 1732 р. вдома вільно не прожив ні року, весь час мав доручення [11, арк. 237]. Неймовірно як для бунчукового товариша переобтяженість службовими обов'язками демонструє величезна «казка» про службу 1761 р. О. Дублянського [15, арк. 45–55]. Часто маючи постійне доручення за типом багаторічної роботи в полковій рахунковій комісії, він виконував одночасно інші обов'язки в слідчих комісіях. «Казка» про службу братів Дмитра й Андрія Федоровичів Марковичів також демонструє переобтяженість службою Дмитра. При тому, що обидва служили з одного маєтку [11, арк. 336-340] й належали до впливового у Гетьманщині роду. Їхній двоюрідний брат Я. Маркович мав значно сприятливіші умови служби. Але він входив до числа еліти бунчукового товариства, чим і пояснюється такий пільговий режим, заявлений в його «казці» [11, арк. 329-330]. У багатьох «казках» про службу бунчукового товариства 1756 р. окремо підкреслювалося, що всі доручення виконувалися власним коштом. Інколи лунала скарга, що при цьому за роки служби нагород у вигляді маєтків не отримували [11, арк. 288, 328, 156].

Незважаючи на освіченість бунчукового товариства, якісному виконанню доручень заважала постійна ротація товариства в комісіях та при канцеляріях різного рівня. Набувши певних навиків, товариш отримував нове завдання, а його наступник починав з нуля. Про це свідчить справа, що мала певний міжнародний аспект. За скаргою російських комісарів з комісії прикордонних справ з Польщею, очолюваною київським генерал-губернатором Леонтієвим, у 1752 р. цариця видала указ гетьману про

відправку в комісію бунчукових товаришів відповідальних, здібних до справи й ознайомих з роботою комісії загалом. Скаржилися на бунчукових товаришів С. Полуботка, К. Кобеляцького та В. Кулябку, які були в тій комісії в 1751 р. і не проявили належних зусиль. Комісія була багаторічною, бунчукові запізнювалися в кожному заїзді, не знали суті справи й тому не могли опонувати полякам. Останні ставилися до українців зневажливо, а безвідповідальність бунчукових дратувала російських комісарів [22, к. 6].

Окремо слід наголосити на судовій функції бунчукового товариства. Ця функція була однією з головних у службі бунчукового. Для виконання обов'язків, пов'язаних з розслідуванням і винесенням вироку, товариш повинен був мати відповідну освіту. Сама структура козацької судової системи того часу була неймовірно складною й розділеною на багато судів різних інстанцій. Бунчукові брали участь у роботі багатьох судів на кількох рівнях: від першої інстанції до вищої апеляції на рівні окремої комісії ГВС. Величезна кількість досудових і судових розслідувань, в яких вони були задіяні, завуальована у «казках» терміном «слідча комісія». Бунчукові товариші брали участь в роботі полкового суду, в слідчих комісіях ГВК, в засіданнях Генерального військового суду (асесори з 1722), у третейському суді, у вищих апеляційних комісіях Генерального суду, з 1763 р. обиралися судьями земськими й підкоморськими. Третейський суд був заснований в 1734 р. при ПГУ. Бунчукове товариство брало активну участь в його роботі. До нього ГВК надсилала справи, що мали шанс завершитися підписанням мирової угоди [25, с. 52–53]. Засідателі обиралися за згодою сторін. До 1760 р. в роботі ГВС постійно брали участь 2–3 бунчукових товариша. Коли за наказом гетьмана в 1760 р. генеральний суд було реформовано, до його складу, крім 2 генеральних суддів, входили 10 осіб, обраних від полків. Обраними могли бути урядники, починаючи з сотника, або бунчукові товариші. Представники від полків обиралися на термін, менший одного року. Часто генеральний суд працював у неповному складі, а з 1767 р.

виборні представники були замінені на постійних членів суду [25, с. 32]. У 1763 р. почалася судова реформа, що вже давно була на часі через потребу відділення суду від адміністрації, переобтяженість полкових канцелярій земельними справами та загальною вимогою часу відновити шляхетське судочинство у вигляді статутових судів. Першими у 1763 р. були утворені підкоморські суди, потім земські й гродські [25, с. 57]. Бунчукове товариство входило до числа виборців на ці посади й мало право бути на них обраним. При цьому ГВС не був ліквідований в 1764 р., він продовжував діяти як апеляційна інстанція для інших судів. З утворенням Другої Малоросійської колегії ГВС став її складовою частиною. З його компетенції вилучили апеляційні справи підкоморських судів. У 1778 р. з повноважень ГВС також було виведено військову судову владу. У новоствореній тоді ж військовій судовій комісії, що розглядала справи старшини, крім очільника, генерального бунчужного, всі інші засідателі були бунчуковими й військовими товаришами (по троє кожного чину) [26, с. 43, 57]. Хоча в 1791 р. було повідомлено про остаточну ліквідацію ГВС [26, с. 78], є згадки про продовження його роботи. У 1802 р. Я. Сулима у своєму щоденнику занотував, що 31 вересня, нарешті, закінчилася його робота в генеральному суді, що розпочалася в 1797 р. [27, с. 163; 28, с. 70]. Ймовірно, мова йшла саме про роботу військової судової комісії.

Отже, функції бунчукового товариства в порівнянні з функціями інших чинів неурядової старшини вирізнялися складністю й відповідальністю, мали в переважній більшості керівний характер. Документи виявляють переважання військових обов'язків над цивільними до 40-х років XVIII ст. та поступове зменшення службового навантаження на товариство в наступні десятиліття. Картина служби загалом бунчукових не була однорідною. Еліта бунчукових товаришів мала нечисленні доручення з високим рівнем відповідальності. Переважна більшість товариства при значно нижчій економічній спроможності в зіставленні з верхівкою була завантажена завданнями. Ситуація зі службою вищого рангу неурядової старшини

змінилася після 1764 р. Зайнятість бунчукових відчутно зменшилася, й це дозволяло товариству при бажанні претендувати на уряди та виборні посади. Після 1782 р., а особливо з 1785 р., бунчукове товариство могло вибирати: продовжити військову або цивільну службу на кардинально інших засадах, тепер з оплатою за службу, чи жити у власному маєтку як дворяни, не служачи взагалі.

Джерела і література

1. Окіншевич, Л. Значне військове товариство в Україні-Гетьманщині XVII–XVIII ст. / Л. Окіншевич // Записки наукового товариства імени Шевченка. – Мюнхен : Заграва, 1948. – Т. CLVII : Праці Історико-Філологічної Секції. – 223 с.
2. Панашенко, В. Бунчукові товариші / В. Панашенко // Київська старовина. – 1997. – № 5. – С. 24–40.
3. Панашенко, В. Бунчукові, військові і значкові товариші в Гетьманщині / В. Панашенко // Істину встановлює історія : зб. на пошану Ф. П. Шевченка / НАН України, Ін-т історії України. – К., 2004. – Т. 2 : Наукові студії. – С. 291–347.
4. Горяга, О. Соціально-правовий статус козацької старшини Гетьманщини у другій половині XVII–XVIII ст. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 : “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / Горяга Оксана Вікторівна ; Одеська юридична академія. – Одеса, 2009. – 241 арк.
5. Маркович, Я. А. Дневник генерального подскарбья Якова Марковича : (1717–1767 гг.) / Я. А. Маркович ; под ред. Лазаревского А. М. – К. : Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1895. – Ч. 2 : (1726–1729 гг.). – 342 с.
6. Маркович, Я. А. Дневник генерального подскарбья Якова Марковича : (1717–1767 гг.) / Я. А. Маркович ; под ред. Лазаревского А. – К. : Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1893. – Ч. 1 : (1717–1725 гг.) – 349 с.
7. Курукин, И. В. Персидский поход Петра Великого : Низовой корпус на берегах Каспия : (1722–1735) [Электронный ресурс] / И. В. Курукин ; МГУ им. М. В. Ломоносова, Ин-т стран Азии и Африки. – М. : Квадрига ; Объединенная редакция МВД России, 2010. – 384, [16] с. Режим доступа: <http://www.istmira.com/knigi-istoriya-rossii>
8. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі ЦДІАК України). – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 6852. – 58 арк.
9. ЦДІАК України. – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 17000. – 94 арк.
10. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (ІР НБУВ). – Спр. 57326. – 149 арк.
11. ЦДІАК України. – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 14037 – 384 арк.
12. ЦДІАК України. – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 16940. – 32 арк.
13. ЦДІАК України. – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 16942. – 56 арк.
14. ЦДІАК України. – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 16956. – 56 арк.
15. ЦДІАК України. – Ф.51. – Оп.3. – Спр. 16958. – 85 арк.
16. ЦДІУК України. – Ф.51 – Оп.3. – Спр. 17000. – 94 арк.
17. ЦДІУК України. – Ф.94 – Оп.2. – Спр. 43. – 15 арк.
18. Месяцеслов и роспись чиновных особ в государстве на лето от Рождества Христова 1773. – СПб. : Типография Имп. АН, 1773. – [17], 219, [12] с.
19. ЦДІУК України. – Ф.51 – Оп.3. – Спр. 878. – 2 арк.
20. ЦДІУК України. – Ф.51 – Оп.3. – Спр. 2410. – 4 арк.
21. ЦДІУК України. – Ф.51 – Оп.3. – Спр. 7778. – 10 арк.
22. Biblioteka Narodowa w Warszawie. Dział mikrofilmów. Krakow PAN 1679, mf. 9107.34 k.

23. Універсали Павла Полуботка : (1722–1723) / НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Чернігівський держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Центральний держ. істор. архів України, м. Київ ; упоряд. Риневич В. ; ред. кол.: Сохань П. (голова), Боряк Г., Брехуненко В., [та ін.]. – К., 2008. – 720 с.
24. ЦДІУК України. – Ф.54 – Оп.3. – Спр. 3426. – 4 арк.
25. Пашук, А. Суд і судочинство на Лівобережній Україні в XVII-XVIII ст. : (1648–1782) / А. Пашук. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1967. – 179 с.
26. Струкевич, О. К. Україна-Гетьманщина та Російська імперія протягом 50–80-х років XVIII ст. : (політико-адміністративний аспект проблеми) / О. К. Струкевич ; НАН України, Інститут історії України. – К. : [б. в.], 1996. – 100 с.
27. Сулимовский архив : фамильные бумаги Сулим, Скорупп и Войцеховичей XVII–XVIII в. – К., 1884. – 316 с.
28. Когут З. Українська еліта у XVIII столітті та її інтеграція в російське дворянство / Зенон Когут // Коріння ідентичності : студії з ранньомодерної та модерної історії України. – К. : Критика, 2004. – С. 46–79.

Кривошея И. И.

Основные функции бунчукового товарищества Гетманщины (XVIII в.)

Исследуются функции высшего чина неурядовой старшины Гетманщины – бунчукового товарищества. Для выделения основных функций осуществлено выборку различных служебных поручений товарищества. Проанализированы основные реестры бунчуковых товарищей, в которых перечисляются выполняемые задачи, начиная с реестров 30-х годов XVIII в. Важным источником информации о поручениях бунчуковых стали их «сказки» о службе.

Ключевые слова: неурядовая старшина, бунчуковый товарищ, поручения, функции, список, «сказка», Гетманщина.

Kryvosheya I.

Main functions of Bunchukove Society of the Cossack Hetmanate (the XVIII century).

The functions of higher rank of the Neuryadova Starshyna of the Cossack Hetmanate – the Bunchukove Society are under research. Sampling of different official Society orders was done to select the main functions. The basic registers of the Bunchukove Comrades where performed tasks are listed beginning from the registers of the 30s of the XVIII century were analyzed. The important source of information on the Bunchukove orders became their "tales" about service.

Key words: Neuryadova Starshyna, Bunchukove Comrade, order, functions, list, «tale», the Cossack Hetmanate